

BİLGİSAYAR MİMARİSİ ve ORGANİZASYONU

6. BÖLÜM

Bilgisayarda Fonksiyon ve Ara Bağlantılar

- ❖ CPU, bellek ve giriş/çıkış elemanları bir bilgisayarı oluşturan bileşenlerdir.
- ❖ Bunların hepsi bir bilgisayarın temel fonksiyonu olan programları çalıştırma görevini yerine getirmek için birbirleriyle bir şekilde bağlantılıdır.
- ❖ Bir bilgisayar sistemi her bileşenin diğer bileşenlere gönderdiği ya da onlardan gelen veri ve kontrol sinyallerini tanımlayarak ve ara bağlantı yapısını ve ara bağlantı yapısını yöneten kontrol sinyalleri ile tanımlanabilir.

Yapı ve Fonksiyon

- ❖ Modern bilgisayarlar milyonlarca elektronik bileşen içermektedirler.
- ❖ Bu gibi sistemleri tanımlamanın anahtarı hiyerarşik doğalarının anlaşılmasından geçmektedir.
- ❖ Hiyerarşik sistem, birbiriyle ilişkili alt sistem katmanları veya düzeylerinden oluşmuş bir yapıdır.
- ❖ Tasarımcı herhangi bir anda sistemin sadece belirli bir seviyesiyle ilgilenmek zorundadır.
- ❖ Her bir seviyede, sisteme ait bileşenler ve birbirleriyle olan ilişkiler tanımlıdır.
- ❖ Birbirinden ayrı her bir seviyenin davranışı sadece, basitleştirilmiş ve soyutlandırılmış bir sonraki alt seviye karakteristiğine bağlıdır.

Fonksiyon

- ❖ Her bir farklı seviyede tasarımcı aşağıdaki kavramlar ile ilgilenir:
  - ❖ Yapı (structure): Hangi bileşenlerin birbiriyle bağlantılı olduğunu belirtir.
  - ❖ Fonksiyon (Function): Yapının parçası her bir tekil bileşenin çalışması ile ilgili bir kavramdır.
- ❖ Bir bilgisayarın gerçekleştirdiği sadece dört temel fonksiyon bulunmaktadır.
  - ❖ Veri işleme
  - ❖ Veri saklama
  - ❖ Veri taşıma
  - ❖ Kontrol

Fonksiyon

- ❖ **Veri İşleme (Data processing):** Veri çok geniş bir yelpazede farklı formlarda bulunabilmektedir. Bununla birlikte veri işlemenin belli başlı sadece birkaç temel metod ve tipi bulunmaktadır.
- ❖ **Veri Saklama (Data storage):** Uzun süreli (longterm) veya kısa süreli (short-term) saklama işlemi gerçekleştirilebilir.
- ❖ **Veri taşıma (Data movement):**
  - ❖ **Giriş/Çıkış(Input/Output):** Veri bir çevre cihaza gönderileceği zaman veya cihazdan bir veri alınacağı zaman, bilgisayar ile cihaz arasında doğrudan bir bağlantı kurulur.
  - ❖ **Veri İletimi (Data communication):** Veri uzaktaki bir cihaza çok uzun mesafeler üzerinden iletilebilir.
- ❖ **Kontrol (Control):** Yukarıdaki fonksiyonların gerçekleştirilebilmesi için bilgisayar kullanıcısı tarafından bazı talimatların sağlanması gerekmektedir (yazılımlar yardımıyla).

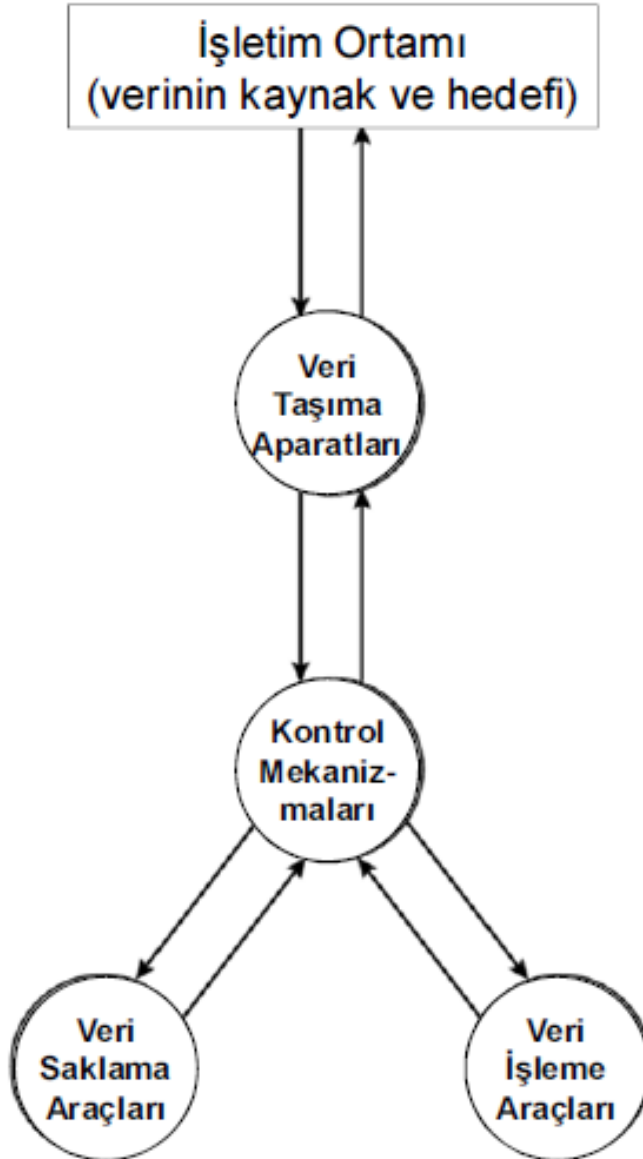
Bilgisayarın Fonksiyonel Gösterimi

5

6. Bölüm

- ❖ Bilgisayar içinde bulunan kontrol birimi bilgisayar kaynakları yönetir ve kullanıcının talimatlarına bağlı olarak fonksiyonel parçaların performanslarını yönetir.

İşlemler: Veri Taşıma

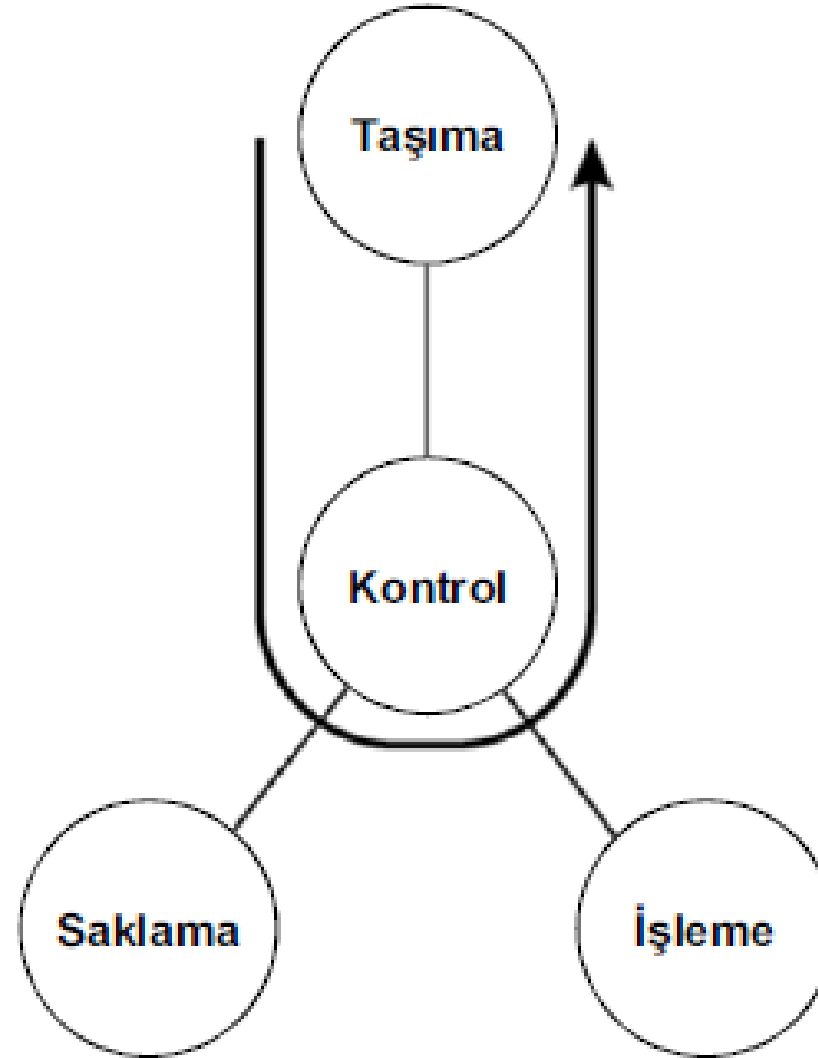
6

6. Bölüm

Dört farklı tipte gerçekleştirilebilir.

❖ Bilgisayar veri taşıma cihazı gibi davranır, basit bir şekilde veriyi bir cihazdan veya iletim hattından diğerine transfer eder.

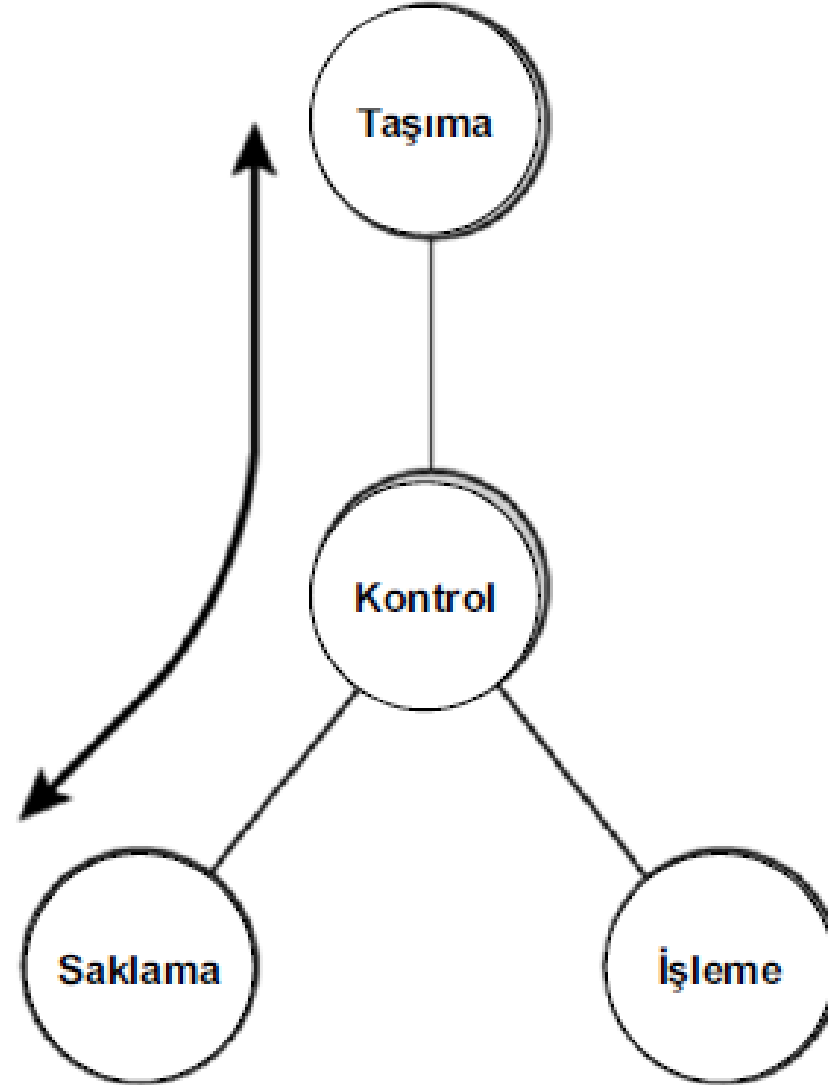
İşlemler: Veri Saklama

7

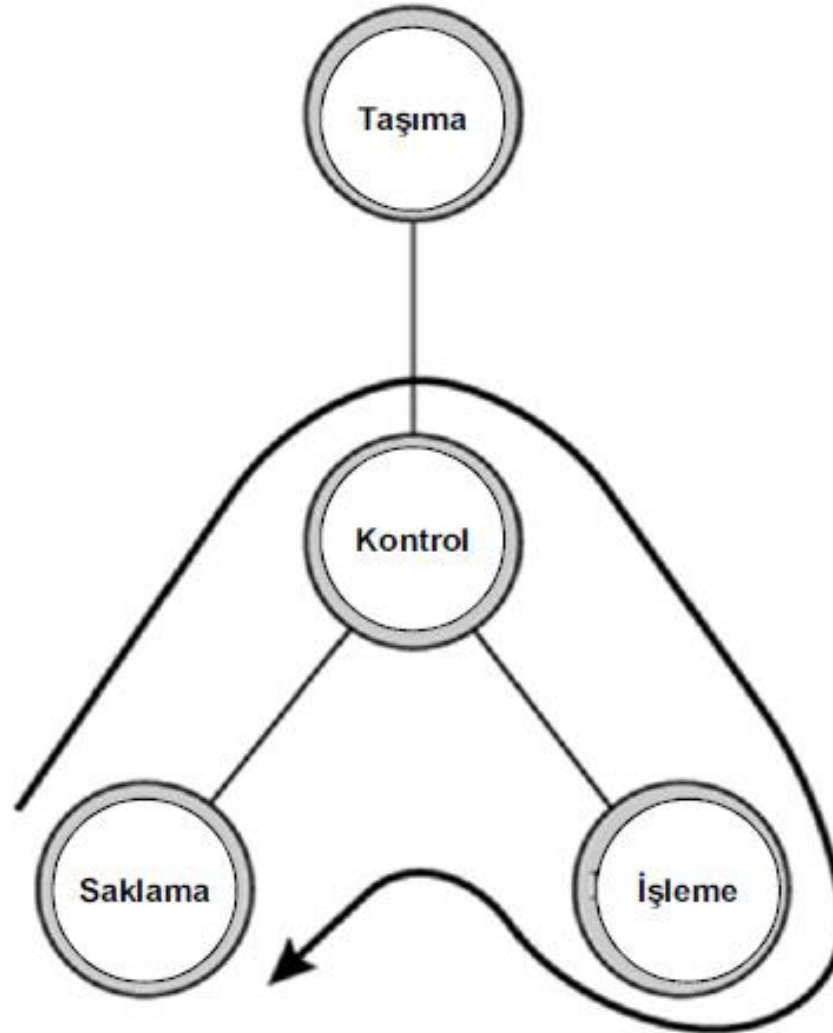
- ❖ Bilgisayar bir veri saklama cihazı gibi işlev görür. Harici bir ortamdan bilgisayar saklama birimine veri transferi (okuma) gerçekleşir. Aynı zamanda tersi işlem de (yazma) gerçekleştirilebilir.

Saklama Birimine veya Saklama Biriminden Veri İşleme

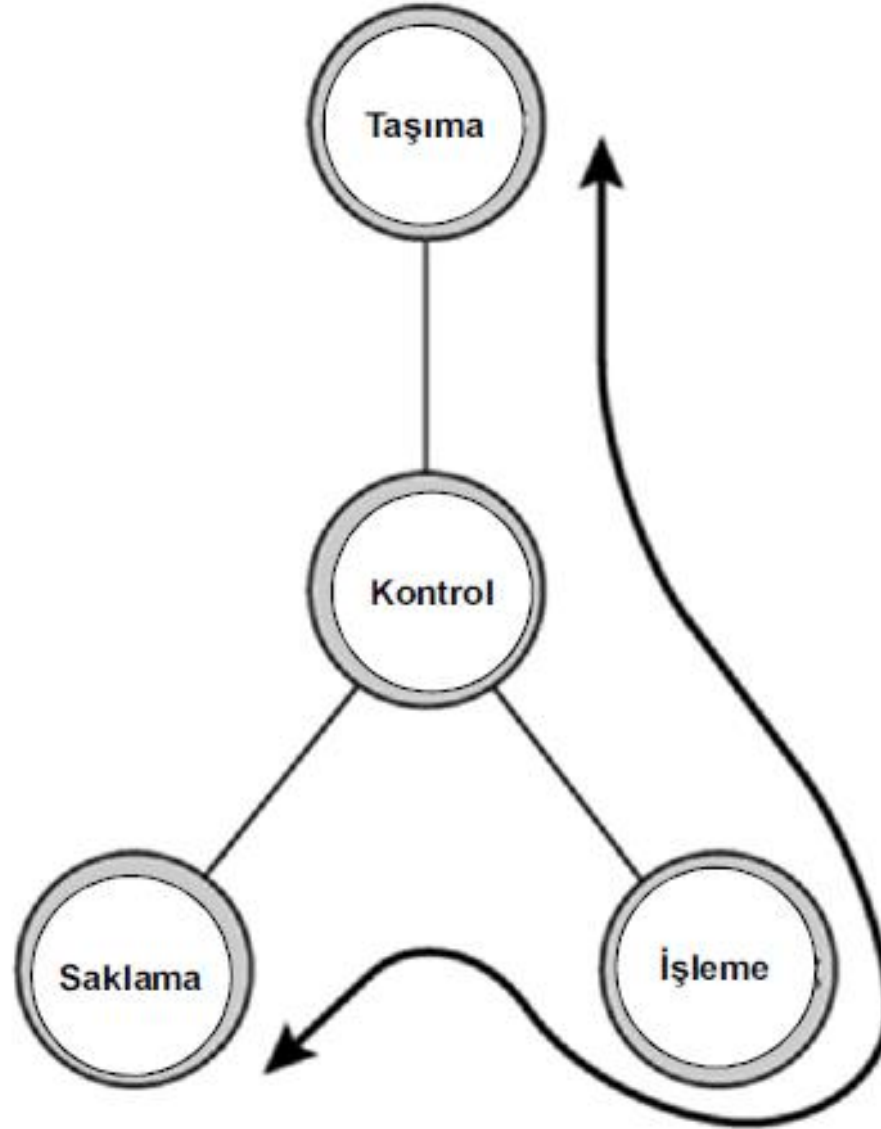
- ❖ Bilgisayar depolama birimindeki veriler üzerinde işlemler gerçekleştirebilir.

Giriş/Çıkış Birimlerinden Veri İşleme

- ❖ Bilgisayar saklama birimi ile harici ortamlar arasında veri işleme gerçekleştirebilir.

Yapısal Bileşenler

10

Bilgisayar iç yapısında belli başlı dört ana bölüm bulunmaktadır.

- ❖ **Merkezi İşlem Birimi (MİB).** Bilgisayarın çalışmasını kontrol eder ve veri işleme işlemlerini gerçekleştirir. Genellikle sadece işlemci olarak da isimlendirilebilir.
- ❖ **Ana Bellek.** Verileri saklar.
- ❖ **Giriş/Çıkış(I/O).** Bilgisayar ile harici cihazlar arasında veri taşınması için kullanılır.
- ❖ **Sistem iç bağlantı yolu.** MİB, ana bellek ve G/Ç birimleri arasında iletişim sağlamak amacıyla bir takım mekanizmalar sağlar.

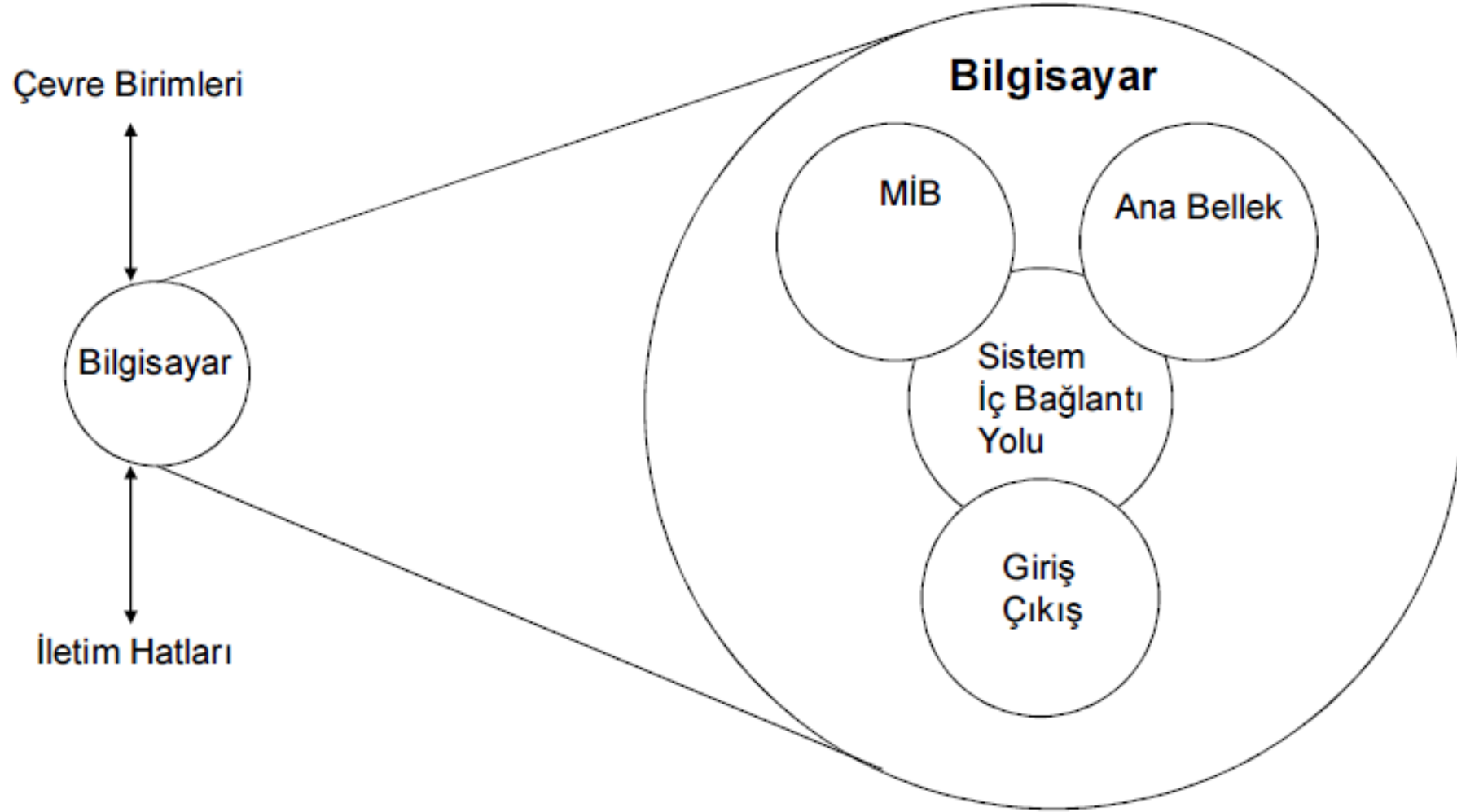
Yapısal Bileşenler

11

6. Bölüm

Yapısal Bileşenler - MİB

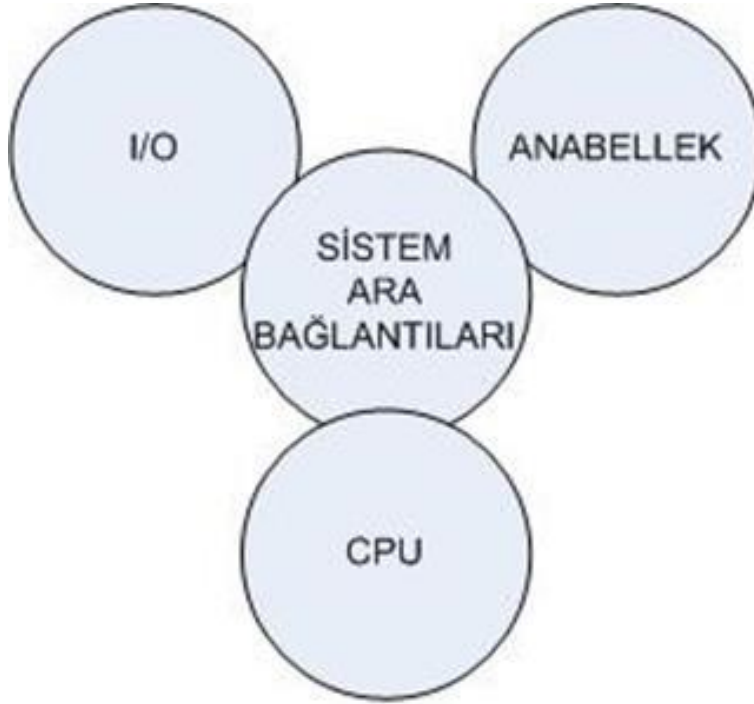
MİB'nin en önemli yapısal bileşenleri:

- ❖ Kontrol Birimi. MİB işleyişini dolayısıyla bilgisayarı kontrol eder.
- ❖ Aritmetik Mantık Birimi (ALU). Bilgisayarın veri işleme işlemlerini gerçekleştirir.
- ❖ Kaydediciler (Registers). MİB içinde saklama ortamı sağlarlar.
- ❖ MİB iç bağlantı yolları. Kontrol birimi, ALU ve kaydediciler arasında veri transferi için bir takım mekanizmalar sağlar.

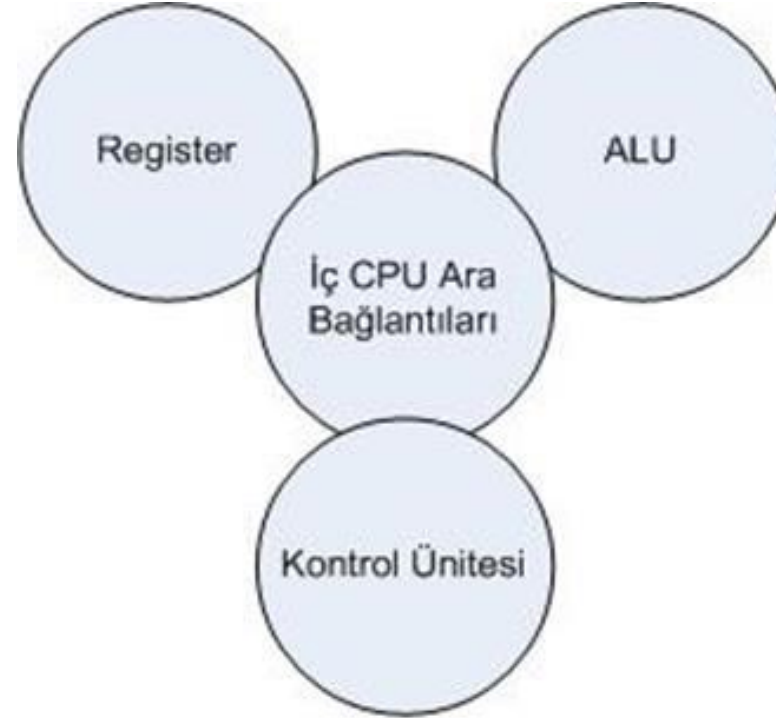
Yapısal Bileşenler - MİB

13

BİLGİSAYAR
YAPISI

- CPU -

Kontrol Birimi

- ❖ Kontrol birimini gerçekleştirmek için çok sayıda farklı yol bulunmaktadır.
- ❖ En çok tercih edilen yol mikrogramlama yoluyla gerçeklemedir (microprogrammed).
- ❖ Komutları çalıştırmak suretiyle gerçekleştirilen işlemler sayesinde kontrol biriminin fonksiyonalitesi tanımlanır.

14

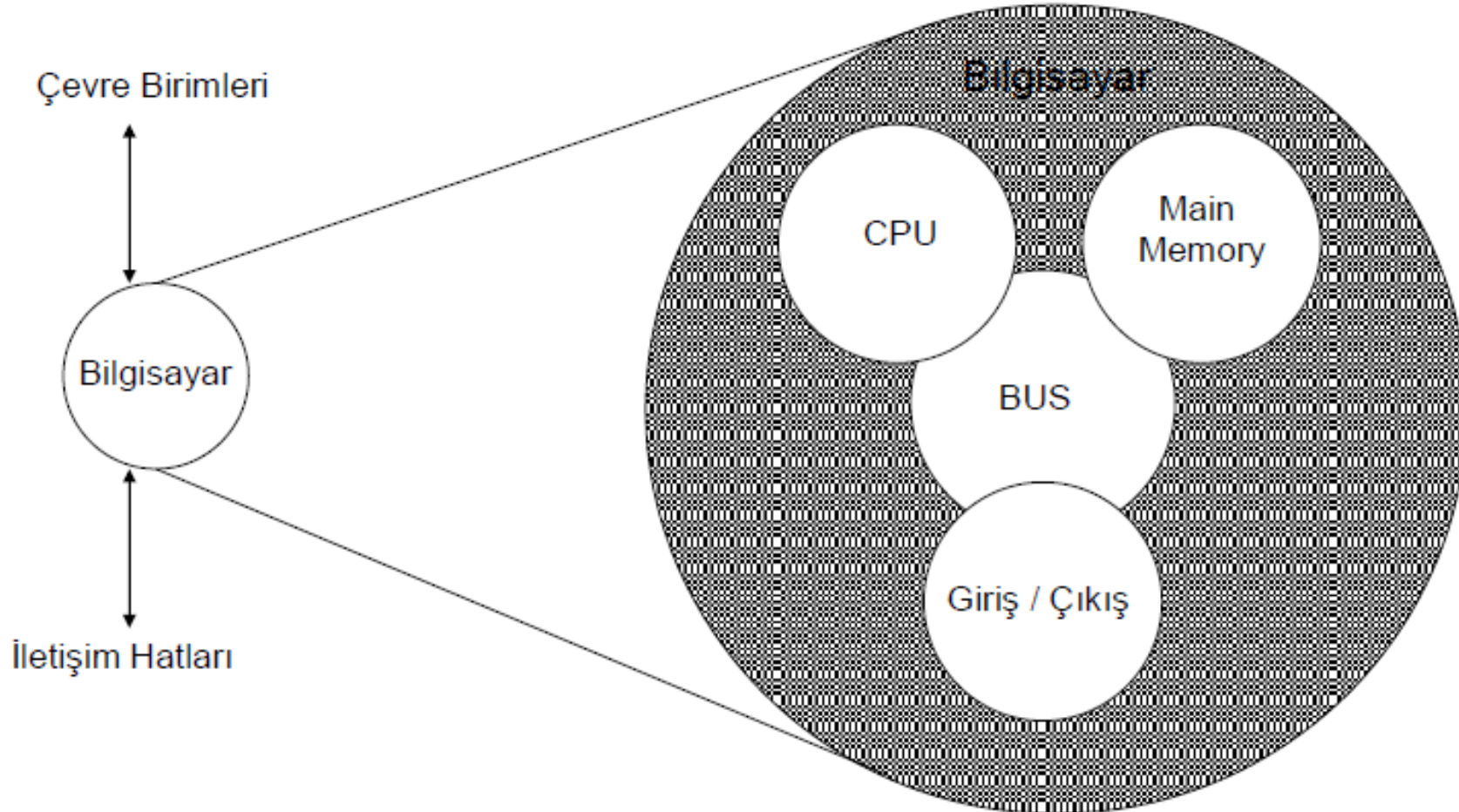
Kontrol Birimi

15

6. Bölüm

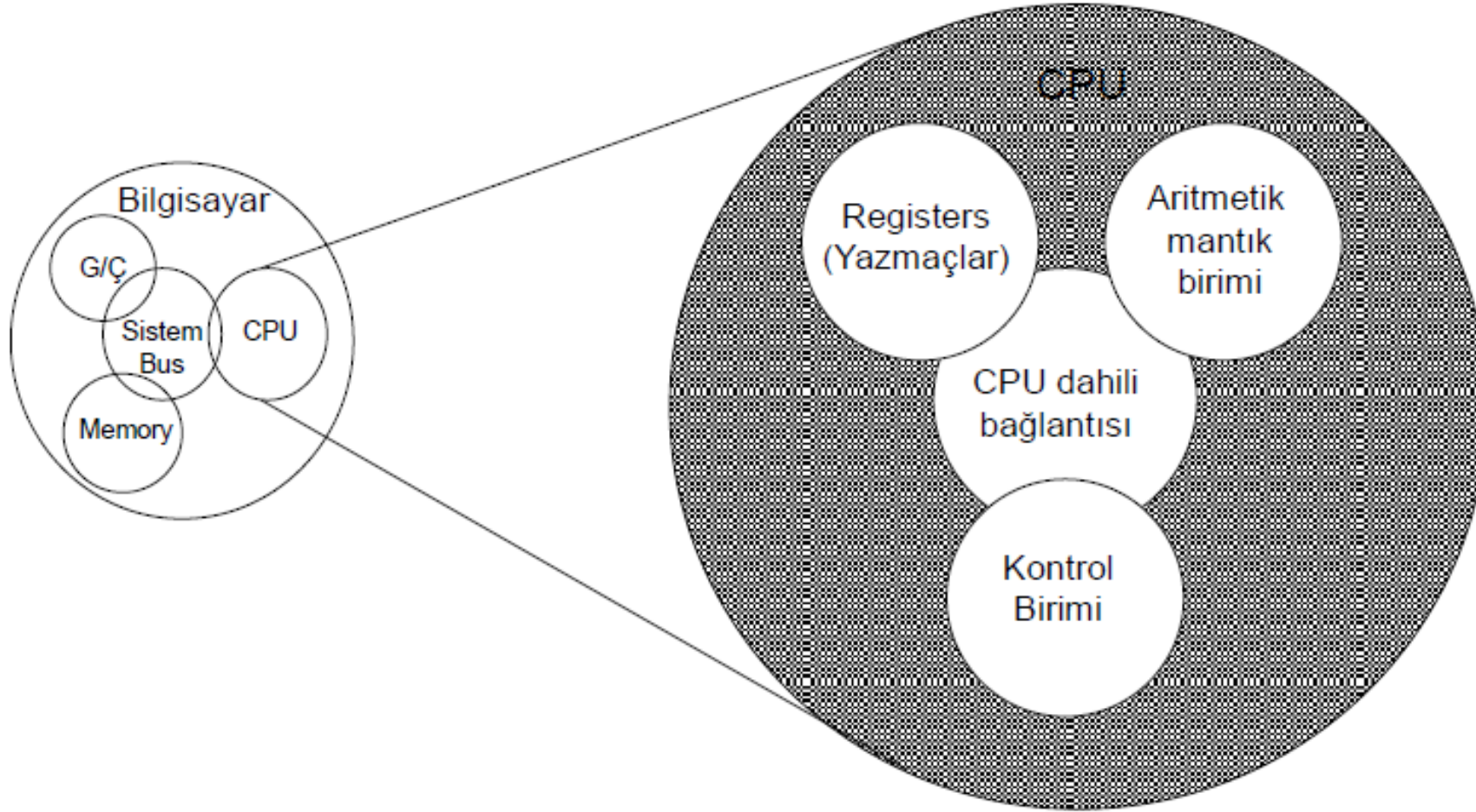
CPU Bileşenleri

16

6. Bölüm

Kontrol Birimi Bileşenleri

SON

6. Bölüm

